

N:o 63.

Ank. till Riksd. Kansli d. 6 April 1867, kl. 4 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion, angående afkortning i kronorådenskapen af vissa slag af böter, när tillgång till deras gäldande saknas.

Det ämne, hvarom Lag-Utskottet till följd af Första Kammarrens remiss å en af Herr Grefve C. G. Mörner väckt motion (N:o 69) nu har att yttra sig, är jemväl af Riksdagens Justitie-ombudsman vidrördt i hans till innevarande riksdag afgifna embetsberättelse (pag. 108 och följande). På sätt derstädes, såväl som i motionen, finnes anfördt, hade hos en Konungens Befallningshafvande tvekan uppstått derom, huruvida böter för försummelse att inom stadgad tid aflemna prestbetyg till vederbörande uti den ort, i hvilken man inflyttat, och för underlåtenhet att meddela uppgift till mantalsskrifningsförrättning borde, vid bristande tillgång hos den bötfälde, i likhet med stämmoböter afkortas eller med kroppsstraff aftjenas, och denna tvekan hade härledt sig deraf, att — innan nya Strafflagen tillämpades, hvilken i dess 2 Kap. innehåller föreskrifter, huruledes i allmänhet »den, som blifvit till böter fälld» men saknar tillgång till deras gäldande, skall med fängelsestraff dem aftjena — i ett särskildt fall blifvit angående böter, ådömda för uraktlåtenhet att aflemna uppgifter till 1845 års mantals- och skattskrifning, genom Konungens Befallningshafvandes, Kammarrättens och Kongl. Maj:ts sammanstämmande utslag förklaradt, att, enär Bevillningsförordningen icke föranledde der-till, att vid bristande tillgång ifrågavarande böter skulle umgällas med förvandlingsstraff, anledning saknades att sådant straff derå utsätta. Förstnämnde Befallningshafvande hade fördenskull hos Kongl. Maj:t gjort underdånig framställning derom, att nådig föreskrift i ämnet måtte varda meddelad; och har, vid pröfning häraf, Kongl. Maj:t den 2 November sistlidna år, med afseende på innehållet af 3 § i Kongl. Förordningen angående nya Strafflagens införande m. m. den 16 Februari 1864, funnit någon särskild förklaring i berörda hänseende icke vara erforderlig.

Bih. till Riksd. Prot. 1867. 7 Saml. 11 Häftet.

Med anledning häraf, och då ovisshet således förefunnes om rätta förfarings-sättet i fråga om förvandling af böter af förenämnda slag, samt den åsigt, som förut i lagstiftningen gjort sig gällande, eller att de böter och viten, hvarom nu fråga vore, vid bristande tillgång hos den bötfälde borde afkortas, syntes med billighet mest öfverensstämmande, har i ofvannämnda motion Herr Grefve Mörner hemställt, »att Riksdagen må besluta en författning, hvarigenom stadgas, att stäm-moböter samt de böter, hvilka enligt 5 och 6 §§ af Kongl. Förordningen den 20 Juli 1861 angående mantals- och skattskrifningarne i riket kunna varda ålagda, skola, i händelse af saknad tillgång hos den bötfälde till deras gäldande, i krono-räkenskapen afkortas».

Såvidt motionen afser stämmoböter, synes icke något nytt stadgande i be-rörda hänseende påkalladt, enär det redan är uti Kongl. Brevet den 2 November 1856 och Statskontorets derpå grundade kungörelse den 8 December samma år uttryckligen föreskrifvet, att då utskylderna i laga ordning gå till afkortning, böter för uteblifvande från uppboordsstämman ej må ega rum, och det icke ens blifvit uppgifvet, att fall inträffat, då utskylderna utgått, men tillgång saknats till gäl-dande af böterna, hvilka uttagas samtidigt med de resterande utskylderna och uppgå till högst obetydliga belopp.

Hvad åter angår de i öfrigt af motionären åsyftade böter eller de som ådö-mas enligt stadganden i 5 och 6 §§ af Kongl. Förordningen den 20 Juli 1861, bör Utskottet till en början erinra om dessa stadgandens innehåll. 5 § föreskrifver:

i mom. 2: »Det åligger hvar och en, som under året inflyttar uti en för-samling, att angående sig och medföljande personer ofördröjligen och inom fjorton dagar efter inflyttningen samt i alla händelser före den 9 November samma år hos pastor förete prestbevis från utflyttningsorten. Skulle någon under tiden emellan den 8 November och årets slut hafva inflyttat i annan församling än den, han förut tillhört, bör han sist på åttonde dagen efter inflyttningen hafva till pastor aflemnat prestbeviset. Underlåter någon att fullgöra dessa föreskrifter, böte 2 R:dr 50 öre».

i mom. 3: »Husbonde vare, derest inflyttadt tjenstehjon icke redan hos pastor företett sitt prestbevis, pliktig att, vid vite af 2 R:dr 50 öre, inom 14 dagar sedan tjenstehjonet inträdt i tjenst, affordra och till pastor aflemna sådant betyg.

Skulle hinder möta att på förenämnde sätt aflemna prestbevis, bör anmälan derom hos pastor göras inom den utsatta tiden.

Undandrager sig någon att prestbevis sålunda tillhandahålla eller aflemna, drabbar ansvaret den tredskande».

I mom. 4: »Böter för ådagalagd tredska att fullgöra de i mom. 2 och 3 af denna § gifna föreskrifter förnyas med enahanda belopp för hvarje månad, hvarunder prestbevisets aflemnande eller tillhandahållande fördröjes utöfver den be-stämda tiden».

I mom. 5: »Innehafvare af fast egendom i stad eller på landet, eller den hans ställe företräder, vare, vid vite af 2 R:dr 50 öre, förbunden att, efter det husbonde eller annan person, med hvilken aftal om bostad afslutats, inflyttat från annan församling till huset eller på egorne, derom underrätta pastor inom fjorton dagar, såvida icke den inflyttande sjelf det tillkännagifvit»;

och 6 § föreskrifver, att vid mantalsskrifning hvar och en husbonde skall uppgifva sig och alla dem, som till hans hushåll höra eller i hans tjänst anställda äro eller som, boende å hans egor, äro i hans arbete antagne eller inhyses der uppehålla sig; att handlande och näringsidkare skola uppgifva de i och för hans rörelse eller näring anställda, men hos honom icke mantalsskrifne betjentes, arbetares eller biträdens namn och bostad; att en hvar, som förvaltar fast egendom, skall meddela uppgift å alla der boende personer, af hvilka särskilda mantalsförteckningar skola lemnas; att den, hos hvilken personer, tillhörande annat mantalsskrifningsdistrikt, uppehålla sig då mantalsskrifningen förrättas, skall å sin mantalsförteckning uppgifva dessa personers namn och mantalsskrifningsort; att egare och hufvudredare af fartyg skall, jemte uppgifvande af fartygets lästetal m. m. jemväl uppgifva skeppare, styrmän och maskinister äfvensom dessas mantalsskrifningsort; att hvad som blifvit stadgad rörande fastighetsegare m. fl., gäller äfven bolagsdirektörer, förvaltare af verk och inrättningar, förmyndare, utredningsmän i sterbhus, sysslomän i gäldbundet bo med flera, som vårda och förvalta annans egendom; och att en hvar, som icke hos annan mantalsskrifves, skall lika uppgiftsskyldighet i tillämpliga delar åligga, hvarefter samma § i mom. 9 stadgar:

»Underlåter någon, utan anmaldt laga förfall, att vid mantalsskrifning meddela sådan uppgift, som här ofvan omförmäles, böte 2 R:dr och, derest sådan saknad uppgift honom genom Häradsskrifvaren eller annan vederbörande tjänsteman affördrats, men icke inom fjorton dagar derefter på angifvet ställe lemnats, 4 R:dr».

Nu ehuruval de särskilda slag af försummelse, som här blifvit omförmälda och hvilka ansetts böra med plikt beläggas, förete en viss likhet med försummelsen att infinna sig vid uppboresstämman, torde det dock vid närmare eftersinnande befinnas tydligt, att till efterskänkande af plikten för de förra, då tillgång till böter saknas, icke förefinnes enahanda anledning, som i fråga om s. k. stämmoböter. Dessa sednare afkortas nemligen endast i det fall, att den försumliges utskylder i laga ordning gå till afkortning; och på sätt Justitie-ombudsmannen anmärker, synes en person, som ej eger medel att betala sin skatt, icke hafva vid uppboresstämman någonting att göra och alltså ej billigtvis böra för bristande tillgång till stämmoböterna lida straff, när sjelfva skatten efterskänkes. Deremot är det oftast just i afseende på de mest obemedlade, som det är allra viktigast, att föreskrifterna om allemnande i behörig ordning af prestbevis vid inflyttningar och af uppgifter till mantalsskrifningarne iakttagas, enär merändels deraf beror möjligheten

för vederbörande att handhafva efterlefnaden af åtskilliga för samhällsordningen viktiga författningar; och Utskottet vill här såsom bevis på angelägenheten deraf, att nämnda föreskrifter icke eftersättas, exempelvis erinra dels derom, att de mångfaldiga vidlyftiga och besvärliga undersökningar, som egt och ännu ega rum till utrönande deraf, hvilket fattigvårdssamhälle en person skall anses tillhöra, samt de långvariga rättegångar, som stundom i sådana frågor uppstått emellan särskilda kommuner, ofta varit föranledda just deraf, att merberörda föreskrifter icke blifvit iakttagne, dels derom, att beväringsskyldiges uttagande och redovisande kan i följd af samma föreskrifters åsidosättande alldeles omöjliggöras; i hvilket hänseende blifvit för Utskottet vitsordadt, att beväringssynglingar uttagit sina flyttningsattester från den församling, de tillhört. och afsigtligt underlåtit att uppte dem i någon annan församling, i förhoppning att såmedelst lyckas undgå beväringsskyldigheten. Om alltså nämnda föreskrifter äro af verklig vikt, torde man ej böra af den tillfälliga yttre likheten med den, hvars åsidosättande medför s. k. stämmoböter, låta förleda sig till en åtgärd, sådan som motionären föreslår, hvarigenom, i strid med hvad rättvisan kräfver, befrielse från ansvar för öfverträdelser af vissa ordningsstadgar skulle komma att bero deraf, huruvida man eger tillgång att gälda därför fastställda böter eller icke, isynnerhet som en så beskaffad ansvarsfrihet icke tillämpas i fråga om en hel mängd andra föreskrifter, som lagstiftaren ansett nödiga, och hvilkas åsidosättande, enligt grundsatsen om allas likhet inför lagen, medför plikt såväl för den fattige som för den rike, t. ex. angående uteblifvande från Rätta, appropsförsummelse, åtskilliga ordnings- och politiemål särdeles i städerna, vissa stadganden i Byggningsbalken m. fl. dylika, der det bestämda bötesbeloppet är ungefär lika med dem, som för nu ifrågakomna förseelser äro fastställda eller till och med ringare.

På dessa skäl finner Utskottet sig böra hemställa,
att Herr Grefve Mörners omförmälda motion ej må till någon
Riksdagens vidare åtgärd föranleda.

Stockholm den 18 Mars 1867.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.